

de norske Suffraganer at modtage sin Erkebiskop vel ved hans Visitsreiser, skaffe ham Underholdning og adlyde hans Formaninger. Samtidig befales der dem ogsaa at bistaa Erkebispnen ved Indsamlingen af Peterspengene.¹⁾

¹⁾ Dipl. Norv. VI. No. 15-16.

VI.

PETER.

† 1226.

Da Kong Haakon, som just opholdt sig i Oslo, fik Erkebiskop Guttorms Død at vide, modtog han samtidig Efterretning om, at Chorsbrødrene allerede paa egen Haand havde skredet til Valg af hans Eftermand. Vi vide, at der mellem disse har været maaske endog et Flertal, som ikke yndede Kong Haakon, hvilket nu kunde være saa meget farligere, som Skule Jarl efter Rigsdelingen 1223 endnu stadigere end før havde sin Residents i denne Del af Landet, hvor han ogsaa selv hørte hjemme. Chorsbrødrenes Valg var da ogsaa strax bifaldt, maaske endog fremkaldt af ham. Om Jarlens Venskab med Chorsbrødrene vidner ogsaa den Gave af Jordegods, som han skjænkede dem 1225.¹⁾

Den valgte var Sigurd, der som Abbed af Tautra havde deltaget i det store Møde i Bergen det foregaaende Aar. Nu var han imidlertid ikke mere i Embedet, men opholdt sig udenlands, ja var endog stevnet, rimeligvis til sin Ordens Generalcapitel, til Afsættelse. Kongen var derfor meget misfornøiet og efter at have raadført sig med den gamle Biskop Nicolas, skrev han til Paven for at faa Valget casset og anbefalede derimod en anden, nemlig mærkeligt nok netop den Mand, der med Breve fra Chorsbrødrene og Skule just var paa Veien til Rom og havde i Ærinde at anbefale Sigurd. Denne Mands Navn var Peter af Husastad, og han var strax villig til at samtykke i sin egen Opheielse.

¹⁾ Dipl. Norv. I. No. 8.

I Rom lykkedes det Peter at opnaa Pavens Udnævnelse, der altsaa, da den ophævede Chorsbrødrenes Valg, er skeet ved Provision. De fleste Annaler sætte hans Indvielse til 1225, hvilket vel er rigtigt, da han først ud paa Høsten dette Aar kom tilbage. Han lagde Hjemreisen over England. Kongen modtog Efterretningen om det heldige Udfald af Peters Romerfærd af den gamle Birkebeinerhøvding Jon Staal, der havde været som Pilegrim hos St. Thomas i Canterbury, og takkede Gud derfor, ligesom han strax skrev et Lykønskingsbrev til den nye Erkebisp.

Peter af Husastad var af en meget fornem Æt, „Standale-Ætten“. Han hørte hjemme paa Gaarden af dette Navn paa Inderøen. Faderen, der ei nærmere kjendes, hed Brynjulf og var igjen Søn af Lendermanden Baard Standale Brynjulfsson paa Haraldssønnernes Tid. Peters Moder var Sigrid, Datter af Lendermanden Peter Burdarsvein, der havde været en af Kong Sigurd Haraldssøns Formyndere.¹⁾ Ligeledes var Peter, om end fjernere, beslægtet med Erkebiskop Eystein.²⁾ Han var, da han drog til Rom, Chorsbroder i Nidaros, hvilket sees dels af det ovenfor omtalte Myntprivilegium, hvori han kaldes Peter Brynjulfsson, dels deraf, at han som Deltager i Rigsmødet i Bergen opføres mellem Chorsbroderen Mag. Bjarne og Erkebispens Raadsmand Eystein. Sandsynligvis har han været gift, førend han indtraadte i geistlig Stand.

Han var da nu Erkebiskop og skyldte Kongen sin Stilling. I Begyndelsen vare derfor ogsaa Skule og Chorsbrødrene meget misfornøiede med hvad der var skeet. De skrev ifølge Haakons Saga til Kongen og klagede over, at „den Bedrager Peter havde kjøbt Erkebiskopsnavnet for den hellige Olafs Penge“, ja de vilde endog have ham straffet i Lighed med „andre“ Bedragere. Disse Ytringer ere mærkelige. Først synes de at vise, at det var blevet bevaret som en Hemmelighed, at Kongen havde medgivet ham sin Anbefaling til Paven, hvorfor man altsaa i Nidaros hele Tiden har følt sig sikker paa, at Sigurd skulde komme igjen som Erkebiskop. Og dernæst have vi maaske her det første udtrykkelige Vidnesbyrd for den norske Erkestols Vedkommende om, at den pavelige Confirmation og Palliet vare for-

1) G. Storm i Norsk hist. Tidsskr. 2 R. IV. 149. 178.

2) Fagrskinna cap. 215.

bundne med anselige Udgifter i Rom. At dette imidlertid lige fra Begyndelsen af har været Tilfældet, er dog vistnok ganske utvivlsomt. En Gave til Ordinator var ældgammel kirkelig Skik, og Gaven var forlængst bleven til Pligt. For at hente et Exempel fra et andet nordisk Land, anføres det udtrykkeligt som en enestaaende Undtagelse, at Absalon, da han blev Eskils Eftermand i Lund, blev fri for at betale¹⁾, og det uagtet de danske Erkebisper endnu ikke, saaledes som de norske, vare forpligtede til personlig at søge Pallium i Rom.²⁾ Ved Lateranconciliet 1215 havde en nyvalgt Erkebisp af York maattet betale sin Bekræftelse med 10,000 £, og da han ikke kunde gjøre Udvei til Pengene paa anden Maade, været nødt til at laane dem — hos pavelige Aagerkarle!³⁾ Men det er vistnok i høi Grad sandsynligt, at en Provision var endnu kostbarere end en simpel Confirmation, og at Peter derfor har maattet angribe „St. Olafs Penge“ haardere, end Forgjængerne.

Imidlertid varede det ikke længe, inden Kongen kom til at føle sig misfornøiet med Peter, medens Skule og hans Venner fik al Grund til at finde sig tilfredse med den Mand, hvem de i Begyndelsen havde udskjældt for en Bedrager. Peter og Skule bleve de bedste Venner, ja de begunstigede endog i Forening den bortrømte Sigurd Ribbung⁴⁾ og vilde have Kongen til at modtage dennes Forligstilbud. Haakon lod dem mærke sin Vrede i et skarpt Brev (1226), medens Erkebispens Frænde, Erling Ljodhorn, der siden efter Skules Fald blev Munk i Tautra, gjorde den cyniske Bemærkning, at det ikke var at undres paa, „at Erkebispens svigtede noget i sin Troskab, thi det følger os alle, som er komne af Standale-Ætten, at vi ikke er ganske at lide paa.“ Senere ud paa Aaret udeblev Erkebispens fra et med Kongen aftalt Møde i Bergen, da han havde Nys om, at denne var kommen i Besiddelse af Breve, compromitterende for ham og Jarlen. Men hans Tid nærmede sig allerede stærkt sin Ende. Allerede 9de October 1226

1) Knytlinga Saga cap. 126 i Fornm. Sögur XI. 394: Kom hánum þat fyrir utan fé, en öngum fyrr.

2) Thrugot, der blev Erkebisp i Lund 1276, skal have været den første, der i den Anledning personlig maatte søge til Rom.

3) Matth. Paris: chron. maj. ed. Luard. II. 635.

4) Denne og hans Venner havde 1224, som bekjendt, flygtet fra Nidaros i — laante Chorakaaber.

døde nemlig Erkebispen efter kun et Aar at have indehavt sin Stilling. Kort før sin Død maa han have udført en Række Bispeindvielser. Annalerne angive nemlig, at fire Biskopper dette Aar indviedes, nemlig Simon til Suderøerne, Arne til Bergen, Askell til Stavanger og Orm til Oslo. Denne sidste var Nicolas's Eftermand. Navnet minder om dennes Halvbroder Orm Kongsbroder, og han har maaske været sin Forgjængers Frænde, hans „Nepot“.

Peter efterlod en maaske ægtefødt Søn Sigurd, almindelig kaldet Biskopssøn. Denne var allerede 1239 Sysselmand i det nordenfjeldske, stod paa Haakons Side under Kampen med Skule og var 1247 ved Kroningen den yngste af de tilstedeværende ni Lendermænd. Ikke destomindre var han en af de fire blandt disse, der nød den Ære at indbære den første Ret ved Festmaaltidet. En af de øvrige var Gunnar, som ligefrem kaldes Kongsfrænde, men ogsaa om de tre andre, deriblandt Sigurd, tror jeg at have paaviist, at de (gjennem Besvogring) maa have staaet Kongehuset nær.¹⁾ Jeg antager, at Sigurd har været gift med en Kvinde af kongeligt Blod, og dette anser jeg saameget sandsynligere, som der senere (1319) forekommer en Ridder Hr. Sigurd Jonsson, der i sit Vaaben fører en Bispehue og en Krone.²⁾ Han har, som jeg formoder, været en Sønesøn af Sigurd Biskopssøn, og Vaabenet synes da let forklarligt.

¹⁾ Se mine Afhandlinger om Munaan Biskopssøn i Nørsk hist. Tidsskr. 3 R. III og om Reinsættens sammesteds 3 R. IV.

²⁾ Saml. t. N. F. og Sp. Hist. I. 167, hvor Munthes Gjetning, at Sigurd skulde være Søn af Erkeb. Jon Raude vistnok er ganske urimelig. I Ramus' Norrignes Beskrivelse S. 217 omtales en Ligsten ved Saxhaug Kirke paa Inderøen, som maa vedkomme Peters Familie, uvist dog paa hvilken Maade. Nicolaysens Bemærkning (Fornlevninger 641) kan ikke bifaldes, og at Erkebispen skulde være begravet andetsteds end ved Domkirken er lidet rimeligt.

VII.

THORE II.

1227—1230.

Peters Eftermand blev Thore, til Adskillelse fra den tidligere Erkebiskop af samme Navn, kaldet den thrøndske. Om hans Herkomst vides Intet. Han havde rimeligvis været Chorsbroder og er vel en af de to Thorer (Sira Thore og Thore Kraak), der bevidnede Skules Gaver til Chorsbrødrene 1225.¹⁾ Annalerne og Haakons Saga berette, at han indviedes 1227 og om Vaaren 1228 kom tilbage over Oslo, hvor han traf Kongen og Jarlen. Kongen sendte Mænd imod ham til Hovedøen og gav ham Herberge i Kongsgaarden.

Der vides forøvrigt ikke meget om denne Mand, hvis Virksomhed ogsaa, som Formandens, blev ganske kortvarig. I 1229 havde han samlet alle Norges Biskopper til et Provincialconcilium i Bergen. Mødet er mærkeligt derved, at den 1188 døde Erkebiskop Eystein blev erklæret for en Helgen. Fra nu af er han rimeligvis bleven dyrket som saadan i Throndhjem. Men denne Sag, der flere Gange optages, da man stræber efter at faa Eystein formelig canoniseret af Paven, har politisk Interesse. Tvistemaalene mellem Kongemagten og Prælaterne fra Sverres Dage havde længe hvilet og hvile fremdeles, men de vare ingeniunde glemte fra nogen af Siderne, og Hierarchiet var sikkert altid rede til, naar Leilighed gaves, at fornye Eysteins og Eriks Paastande. Det er neppe tvivlsomt, at det var en Demonstration fra Kirkens Side at gjøre Eystein til Helgen og derved ligesom at give

¹⁾ Dipl. Norv. I. No. 8.